

po številu izstopajo sicer razmeroma preprosti zemljevidi in bolj zapleteni grafikoni, izpostavil pa bi rad nazoren shematski prikaz procesov sprememb rabe tal od leta 1800 dalje na strani 177. V tej shemi je zgoščeno, na izjemno poveden način predstavljeno celotno dogajanje v preučevani pokrajini, ki je tako ali drugače vplivalo na rabo tal in njene spremembe.

V knjigi bi lahko bilo več fotografij, s katerimi bi avtor svoje ugotovitve podkrepil še bolj nazorno. Fotografije bi lahko nadomestile nekatere analitske zemljevide, pa tudi tiste grafikone, ki prikazujejo vrednosti in razmerja, navedena tudi v preglednicah.

Drago Kladnik

Bojan Čas (urednik):

Strukture prostora in časa. Kamniški sociološki zbornik: Humanistične in družboslovne študije: 2
Kamnik 2005; Šolski center Rudolfa Maistra – Gimnazija Kamnik, 342 strani, ISBN 961-90700-6-2

Ne zgodi se pogostokrat, da dobimo iz srednješolskega središča dostojen, z vsem znanstvenim aparatom opremljen zbornik. V njem najdemo prispevke uglednih domačih in tujih znanstvenikov in raziskovalcev s filozofskega, sociološkega, etnološkega, antropološkega, zgodovinskega, geografskega in še drugih področij, ki jim prostor in čas pomenita eno izmed temeljnih vsakdanjih razmišljanj pri njihovem raziskovalnem in aplikativnem delu. Podoba je, da Srednješolski center Rudolfa Maistra v Kamniku, ki vključuje splošno gimnazijo, srednjo ekonomsko šolo in od leta 1998 še ekonomsko gimnazijo, postaja eno izmed osrednjih žarišč pod Kamniškimi Alpami o poglobljenem strokovnem razmišljanju o aktualnih družboslovnih, humanističnih in naravoslovnih vprašanjih, ki oblikujejo človekov nazor in njegov pogled na svet. Pomen in vsebina tako imenovanih socioloških krožkov in delavnic so prvenstveno namenjeni dijakom, da se seznanjajo z metodami družboslovnega raziskovanja temeljnih in tudi mnogih vsakdanjih problemov. Obenem pa je to tudi edinstvena priložnost, da se seznanjajo z najnovejšimi izsledki in raziskovalnimi vprašanji in dilemami z družboslovnega področja in njemu sorodnih vej. V takšnem ustvarjalnem vzdušju, kot potekajo vsebinsko vselej aktualne teme v socioloških delavnicah v Kamniku, spoznavajo mladi (dijaki) različne in kritične poglede na raziskovalne dosežke, predvsem pa dobivajo uvid, da imajo le malokateri izsledki in na njih temelječe ugotovitve in zakonitosti trajnejšo veljavo. To je eno najdragocenejših sporočil, ki jih kamniške sociološke delavnice ponujajo dijakom, še zlasti pri njihovem kritičnem vrednotenju ponujenih sporočil in vsemogočih vrednot potrošniške družbe.

V zborniku zbrani prispevki o času in prostoru so bili večinoma prikazani v okviru šeste sociološke delavnice spomladi leta 2000. Izhodišče pojmovanja časa in prostora je izhajalo iz našega, zahodnega kulturnega in civilizacijskega območja, kjer je značilno, da skušata in hočeta čas in prostor videti skozi splošne pojme. V globalnem vsako stvar, pojav, bitje, odnos razumemo kot nekaj minljivega, časovno omejeno in profanirano, medtem ko se je prostorska stvarnost umaknila na drugo mesto. Geopolitiko zamenjuje kronopolitika. Na čas gledamo kot na začetek in konec posameznega pojava ali procesa. Današnji civilizaciji daje pečat množična mestna kultura, zato je vsaka posebnost odveč, vse se poslojuje. To je le nekaj misli urednika zbornika Bojana Časa, ki jih je zapisal v uvodni spremni besedi.

V knjigi zbrano gradivo ponuja vpogled v številne in najrazličnejše poglede in vsebinske opredelitve obravnavanih pojmov, ki se uveljavljajo na različnih področjih, v različnih kulturnih sredinah in obdobjih. Številni in različni pogledi ter razumevanje časovne in prostorske stvarnosti ponujajo v razmislek nenavadno bogat splet stvarnih pogledov in vsebinskih opredelitev obeh obravnavanih prostorskih kategorij. Za geografijo je prostor objektivna danost, kjer so pojavi, njihova namembnost in razvojne težnje osnovni objekt njenega preučevanja. Vse prostorske pojave in njihove procese motrimo in preverjamo v različnih časovnih obdobjih, kar nam omogoča spoznati osnovne razvojne težnje, obenem pa nam nudijo vpogled na področje historične geografije. Pogledi in ugotovitve na sestavine časa in prostora bodo dobrodošli tudi tistim, ki razmišljajo in razpravljajo o načelnih in teoretičnih vprašanjih sodobne geografije.

V poročilu je treba omeniti edini geografski prispevek, avtorja Andreja Černeta, Prostorski koncepti v geografiji (strani 183–192). V njem so prikazani nekateri prevladujoči in sodobni pogledi na osnovni objekt geografskih raziskav, ki so se uveljavili v različnih območjih zahodne civilizacije. Prostor, pokrajina, regija, kraj in okolje so pojmi v določeni geografski tradiciji ter v različnih konceptih. Pojem prostor se uporablja v geografiji v njegovem najširšem pomenu in ni omejen samo na tridimenzionalno prostorsko Evklidovo geometrijo, temveč se nanaša tudi na ekonomski prostor, psihološki in zaznavni prostor. V geografiji pomeni prostor obseg ali območje, najpogosteje izraženo v obliki in merilih zemeljskega površja (strani 183–184).

Za geografa, ki se na terenu večkrat srečuje s problemi poimenovanja posameznega območja in išče med domačini uveljavljeno ime, je nadvse poučen članek zgodovinarja in filozofa Ožbeja Vresnika Pohorje – časovnost nečasovnega (strani 195–202). V ljudskem označevanju so Pohorje delili v tri višinske pasove: v Čretnike v Dravski dolini, v Vresenjke na pobočjih do višine 700 m in v Smolčake nad 700 m nadmorske višine. Imena si Pohorci niso sami izbrali, temveč so jim ga nadelo sosednji ravninci in v njih je nekoliko porogljivosti in zbadljivosti. Pohorec je mišljen zakrknjen hribovec, počasnih misli, nerodnih kretenj in negotovega nastopa v uradih in pred tujci. Podobno velja tudi za njihove sosedne onstran Drave – Kobance. Razumljivo je, da so se domačini branili biti Pohorci ali Kobanci. Na vprašanje, kje prebivajo, so pokazali v nedoločljivo daljavo, kjer naj bi prebivali ljudje s tem imenom.

V drugem Kamniškem sociološkem zborniku je prava zakladnica misli in pogledov ter spoznanj o strukturah prostora in časa. Bogat je seznam samostojnih del o prostoru in času in zajema izdaje med letoma 1848 in 2003. Bibliografijo o prostoru in času je sestavil Drago Samec (strani 311–325). Natisnjena sta tudi imensko in stvarno kazalo. Vsi prispevki imajo krajše povzetke v angleščini, ki jih je pripravil Primož Zupan. Slovensko besedilo je lektorirala Mojca Marn, angleške povzetke pa Katja Balantič. Skratka, zbornik Strukture prostora in časa je na zavidljivi strokovni ravni, ki se je ne bi odrekla marsikatera raziskovalna institucija. Zato sem prepričan, da bo knjiga vsakomur, ki se ukvarja s teoretičnimi, načelnimi, metodološkimi snovanji in praktičnimi raziskavami in pogledi na posamezno stroko, pomagala objasniti marsikatero prostorsko ali časovno razsežnost posameznih pojavov in procesov.

Milan Natek

Julij Titl:

Venčesl in okolica

Slovenska Bistrica 2006: Zavod za kulturo Slovenska Bistrica, 96 strani, ISBN 961-91537-1-5

V zadnjem času se je razmahnilo preučevanje manjših, socialno in upravno zaokroženih območij, ki imajo v sklopu širše pokrajine številne posebnosti in svojstva. V njih prihajajo do veljave številne pokrajinske značilnosti, zgodovinske, socialne, gospodarske, kulturne in druge razmere, ki so sočasno z aktualnim tehnološkim napredkom in civilizacijskimi pridobitvami neposredno vplivale na razvitost življenjskega okolja. Enovita krajevna območja predstavljajo tista jedra, ki s svojimi sestavinami razodevajo številne spremembe in kažejo smeri v celostnem razvoju pokrajine v posameznih obdobjih.

Celostni prikaz manjšega, krajevno zaokroženega območja omogoča spoznati tiste temeljne zgodovinske, družbene in gospodarske dejavnike, ki so neposredno vplivali na prevrednotenje obstoječega stanja in prispevali k napredku ob istočasnem krnjenju obstoječih kakor tudi iz preteklosti podedovanih vrednot. V takšnem sozvočju najraznovrstnejših antropogenih in družbeno-gospodarskih dejavnikov spoznavamo in vrednotimo razvojne težnje in smeri pokrajinskega razvoja.

Vsebina zadnje Titlove knjige Venčesl in okolica sodi v najširši sklop domoznanstva. To je področje, ki preučuje geografsko ali upravno-politično zaokroženo območje z različnih vidikov. Dom, domačija, domači kraj, občina pa tudi širše območje so domena domoznanstva. Njegov glavni namen je zaključeno ozemlje celostno preučiti in osvetliti z različnih vidikov in področij. Zanj je značilen kompleksen vidik: vse, kar je v zvezi s krajem ali območjem se sicer izrisuje in opisuje z različnih vidikov in področij, vendar tako, da je končna podoba kraja ali območja zaokrožena, ne pa razdeljena po posameznih znanstvenih disciplinah.